

(2017-11-01)

Dag Nordmark

NÄR TIDNINGEN KOM TILL STA´N

I mars år 1774 utkom det första numret av *Carlstads Wecko-Tidningar*, stadens och länets första periodiska publikation. Bakom projektet stod konsistorie- och gymnasieboktryckare Eric Widblad som lyckades hålla det vid liv fram till våren 1789. *Carlstads Wecko-Tidningar* är ett exempel på vad som ibland kallas "faktorspress" och som innebär att en boktryckare på egen hand startar och driver en tidning, ofta för att bättre utnyttja kapaciteten hos sin officin. *Carlstads Wecko-Tidningar* är också ett exempel på dagspressens spridning i landsorten. Pionjärplatsen innehas av *Göteborgs Wecko-Lista* som utkom med sitt första nummer 1749. Under det följande decenniet fick den efterföljare i Karlskrona och Norrköping, då rikets tredje och fjärde största städer. Antalet ökades under 1760-talet med Nyköping och Gävle, under 1770-talet med Åbo, Uppsala, Lund, Vänersborg, Örebro, Jönköping samt alltså Karlstad. Vid sekelskiftet utkom nyhetsinriktade tidningar mer eller mindre regelbundet i närmare tjugo landsortsstäder ¹

Det första numret av *Carlstads Wecko-Tidningar* innehöll som brukligt var ett slags programförklaring. Widblad uppgav att han startat detta vanskliga företag av två skäl, dels en önskan om att kunna bidra till det allmännas förbättring och förkovran, dels sitt behov av att skaffa sig ytterligare en inkomstkälla.² Hans avsikt är "tjena och gagna, roa, förnöja, muntra och åt minstone i någon mohn uppbygga" och han ska därför i sin tidning publicera nyheter från olika samhällsområden, moraliskt uppbyggliga, allmänbildande

---

¹ . Ingemar Oscarsson, "Med tryckfriheten som tidig tradition (1732-1809), *Den svenska pressens historia, I. I begynnelsen (tiden före 1830)*, Sthlm 2000, s. 119 och 169.

² . CW nr 1 1774. Jfr Bernhard Lundstedt, *Sveriges periodiska litteratur I*, nr 202, s. 85.

och praktiskt nyttiga uppsatser, vittra alster på både vers och prosa, annonser m.m. I slutet av den andra årgången utvecklar Widblad sin uppfattning om pressens reformatoriska betydelse. Tidningarna ska, menar han, bidra till samhällets utveckling genom att sprida nyttiga kunskaper och ge plats för ett konstruktivt medborgerligt samtal om gemensamma angelägenheter. Uppfattningen är knappast originell och återkommer i flera insända artiklar. Signaturen Medborgare framhöll exempelvis år 1782 att en välskött tidning kunde befordra ”wackra Seders utöfning; Snillet skärpande; bekymmers lättande; Hushållningens förwidgande, Sanningens updagande och Nyheters inhämtande”.³ Den ska däremot inte, försäkrar utgivaren som också på denna punkt fick stöd av läsarna, bli ett forum för arga gräl, kritik och destruktiva personangrepp vilka enbart söndersliter samhällsvävnaden.

Företaget gav sin upphovsman åtskilliga bekymmer men Widblad var uthållig och producerade alltså ca femton årgångar med genomsnittligt femtio nummer per årgång. Med kvantitativa mått är det ändå inte särskilt omfattande eftersom ett tidningsnummer normalt inte innehöll mer än två till fyra sidor i skiftande format. Under det första året hade prenumeranterna i Karlstad möjlighet att få tidningen hemburen; en service som dock snart upphörde och gjorde att de själva fick hämta den på tryckeriet. För den begränsade skaran prenumeranter utanför Karlstad fanns postdistribution som dock kraftigt ökade kostnaden för abonnenten.

Tidningsekonomi och läsekrets

Widblads initiativ tycks ha uppskattats. Redan i tidningens andra nummer får han beröm för sin handlingskraft, något som kom honom att utlova en ökning av bladets omfång.⁴ Widblad hade emellertid svårt att få sitt företag

---

³ . CW nr 30 1782.

⁴ . CW nr 2 och nr 10 1774.

lönsamt, inte minst för att många läsare helt enkelt struntade i att erlægga sina prenumerations- och portokostnader, och han förklarade efter några års prövningar att bladet skulle upphöra vid slutet av år 1777. Den fjärde årgången skulle med andra ord också bli den sista.⁵ Läsekretsen var nu inte beredd att stillatigande acceptera en nedläggning. ”Det går icke an afstå med Carlstads Wecko blad”, framhöll en skribent som också förklarade att han och hans vänner skulle göra allt de kunde för att säkra tidningens fortbestånd och se till att hålla utgivaren skadeslös.⁶ Utfästelserna var uppmuntrande och fick Widblad att fortsätta med sin utgivning men han hade även fortsättningsvis problem med försumliga abonnenter, vilka han hotade att namnge i tidningen.⁷ I slutet av år 1780 återkommer han ännu en gång han till sina ekonomiska svårigheter och sitt otacksamma värv.⁸ ”Det lilla antalet Afnämare, jag å dem [tidningarne] detta året haft, ger mig dertill ringa upmuntran, och än mindre de, som wäl requirerat men icke betalt desse Bladen”, skriver han och ger denna gång en mer detaljerad redovisning av sina publicistiska villkor. För den snart avslutade årgången säger han sig ha haft 153 prenumeranter av vilka inte mindre än 43, alltså närmare en tredjedel, underlåtit att erlægga sina prenumerationsavgifter. Upplagesiffran kan tyckas obetydlig men är inte uppseendeväckande låg. Vid 1780-talets slut hade jämförbara publikationer som *Fahlu Weckoblad* ca 150 abonnenter, *Weckoblad för Gefleborgs län* ca 135 och *Nyköpings Weckoblad* inte mer än omkring 100.⁹ Priset för en helårsprenumeration på *Carlstads Wecko-Tidningar* uppgick till tre daler silvermynt vilket också var normalt för ett lokalt nyhetsblad under senare delen av 1700-talet.¹⁰ Widblad hade under året inkasserat 330 daler men saknade närmare 130 från de

---

⁵ . CW nr 49 1777.

⁶ . CW nr 50 1777.

⁷ . CW nr 12-14 1780 och nr 28 1781.

⁸ . CW nr 49 1780.

⁹ . Ingemar Oscarsson, ”Svensk landsortspress 1732-1809”, Karl Erik Gustafsson & Per Rydén, *Ständigt dessa landsortstidningar*, Sylwan 3. Den svenska pressens historia, Göteborg 1998, s. 36- Jfr Oscarsson 2000, s. 208.

¹⁰ . Oscarsson 1998, s. 41. Efter myntrealisationen 1777 var prenumerationspriset 24 skilling specie för helår.

försumliga abonnenterna. Hans utgifter för papper, färg m.m. uppgick på årsbasis till ca 110 och portoavgifter till ca 46 daler. Arvodet för eget arbete och för förslitning av press och typer skulle därmed stanna vid drygt 170 daler. Det är inte helt lätt att avgöra om detta kunde sägas vara en skälig ersättning eller om Widblad verkligen hade skäl för sitt missnöje. Beloppet ligger i nivå med årsinkomsten för hantverkare, bättre betalda arbetare och lägre tjänstemän, vilket enligt Widblads uppfattning alltså inte var tillräckligt. Att en tredjedel av abonnenterna underlät att betala sina prenumerations- och portokostnader var naturligtvis under alla omständigheter oacceptabelt. Efter moget övervägande ämnade Widman likafullt fortsätta utgivningen men bara lämna ut tidningen till dem som verkligen betalat för sig.¹¹ Han höll också företaget flytande ytterligare några år trots en krympande prenumerantstock. Under första delen av år 1789 tvingades han på grund av sjukdom ställa in utgivningen under ett antal veckor vilket uppenbarligen ledde till ett ansevärt tapp av abonnenter. I ett appendix daterat 8 augusti 1789 förklarar Widman att han gärna skulle fortsätta utgivningen om han fick läsarnas stöd. Eftersom enbart sex prenumeranter och fjorton subskribenter anmält sitt intresse kunde en nedläggning dock inte undvikas.¹² Efter att tre nummer utkommit under detta kalenderår upphörde Värmlands första tidning.

Underlaget för Widmans tidningsprojekt var alltså bräckligt. Karlstad var en liten stad med mindre än 2000 innevånare i en glest befolkad region. Läskunnigheten var begränsad och prenumerationsavgiften avskräckande hög för stora befolkningsgrupper, vilka knappast heller hade mycket ledig tid över för läsning. Antagandet att *Carlstads Wecko-Tidningar* främst var en angelägenhet för de högre stånden får starkt stöd av den prenumerantlista Widblad lät publicera i slutet av 1780 års årgång och som omfattar drygt åttio personer.¹³ Det är alltså färre än de 110 som betalat helårsabonnemang

---

¹¹ . Oscarsson 1998, s. 37. Jfr Oscarsson 2000, s. 208.

¹² . Lundstedt, I, nr 202 s., 85.

¹³ . CW nr 49 1780. Jfr Oscarsson 2000, s. 171.

på tidningen. Avvikelsen förklaras delvis av att några namngivna personer tecknas för flera exemplar, däribland postinspektör Groth som erhöll tio exemplar i kommission för spridning utanför Karlstad.

En sammanställning av abonnenterna efter angivna titlar visar en tydlig dominans för kyrkliga befattningshavare (med beteckningar som prost, komminister, kyrkoherde m.m.) vilka uppgår till totalt 26 personer. Adderar man den närstående och delvis överlappande gruppen lärare (6 personer) stiger siffran till 32, vilket är mer än en tredjedel av det totala antalet. Borgerskapet, alltså hantverkare och handelsmän i staden, företräds av ett tiotal personer med yrkesbeteckningar som skräddare, vagnmakare, juvelerare m.fl. Till samma antal uppgår bruksnäringens företrädare (brukspatroner och -inspektorer) som tillsammans med borgarna bildar en grupp om ca tjugo personer. Närmast följer tjänstemännen (assessor, kamrer, bokhållare m.fl.), drygt femton personer till vilka man föra en liten grupp jurister (hovrättskommissarie, häradshövding, auditör) och några militärer. Listan vittnar alltså om att tidningen var en angelägenhet för ett tunt skikt av välutbildade ståndspersoner och ekonomiskt starka näringsidkare. Den upptar två kvinnor vilka betecknas som "Fru Assessorskan" och "Fru Häradshöfdingskan".¹⁴ Kvinnorna är annars tämligen osynliga i i bladet. När Widman vänder sig till sin läsekrets använder han normalt tilltalsorden "Herrar abonnenter" eller "Herrar bidragsgivare." I de få fall texter av kvinnliga skribenter förekommer i tidningen är de försedda med könsmarkörer som "Uppsatt af en Fruntimmer", författat "af ett wittert Fruentimmer i Frankrike" eller helt enkelt "af ett fruntimmer."¹⁵

---

¹⁴ . Sex personer är svårplacerade.

¹⁵ . CW nr 8 1786 och nr 15 1778. Jfr nr 13 1775. Kvinnofrågan behandlas vidare i "Afhandling om Fruentimmrens Skyldigheter", en moralisk traktat som Widblad själv förlade och sålde enligt nr CW 25 1785. Se även CW nr 46 och 52 1785 samt nr 35 1788.

Det ofria ordet

Tidpunkten för Widblads tidningsstart var inte den bästa. År 1766 fick Sverige en tryckfrihetsförordning som också i ett internationellt perspektiv var anmärkningsvärt frisinnad. Den utgick från föreställningen att tryckfriheten var ett normaltillstånd, inte en undantags- eller dispensfråga, och fick status som grundlag.¹⁶ Friheten blev emellertid kortvarig. Redan några dagar efter sin statskupp sensommaren 1772 utfärdade Gustav III en varning mot ”smädliga tillvitelser” vilket skapade en osäkerhet om vad som fick och kunde sägas i den nya politiska situationen. Större klarhet skapades 1774, alltså samma år som *Carlstads Wecko-Blad* började utkomma, då kungen genom en ny förordning kraftigt kringsskar pressens frihet, inte minst vad gällde rikets angelägenheter och majestätets agerande.¹⁷ Ytterligare en rad restriktiva påbud utfärdades under det kommande decenniet. Av speciellt intresse är en kungörelse från maj 1780 som reglerade förhållandet mellan författare och boktryckare samt ökade den senares ansvar vid eventuella överträdelser.¹⁸ Widblad tog ofta in anonyma artiklar men ansåg sig ha rätt att avvisa sådana som enligt hans mening stred mot gällande förordningar och kunde ge honom problem.¹⁹ Han påminde regelbundet sina läsare om publicistikens villkor och framhöll upprepade gånger att han inte ämnade publicera texter som innebar ”något til enskilt mans wanheder eller försmädelse”.²⁰ Han återgav den varning som kungen formulerade i december 1787 och där skärpte tonen mot personer som ”skriftligen eller muntligen eller genom tryck fälla obehöriga och wrånga omdömen öfwer de Författningar, Wi till Rikets fördel och nytta widtagit”.²¹

---

¹⁶ . Oscarsson 2000, s. 140 ff.

¹⁷ . Stig Boberg, *Gustav III och tryckfriheten 1774-1787*, Göteborg 1951, s. 34 ff.

¹⁸ . Boberg, s. 162 ff. och s. 232 f.

¹⁹ . CW nr 21 1774, nr 4 och 9 1778 samt nr 16 1784.

²⁰ . CW nr 9 1778 och nr 2 1781.

²¹ . CW nr 1 1788. Jfr Boberg, s. 232.

Som många av hans kollegor förstod Widblad å andra sidan att utnyttja den offentlighetsprincip som majestätet lämnat orörd och som gav tidningsutgivare möjligheten att publicera olika myndigheters protokoll, brev, resolutioner, enskilda personers brev, rättegångshandlingar m.m. Som vi ska se fick denna typ av handlingar stort utrymme i *Carlstads Wecko-Tidningar* och möjliggjorde en viss belysning av myndighetsbeslut och allmänna ärenden. Inrikespolitiken lyser annars, av lätt insedda skäl, med sin frånvaro. Kungahusets göranden och låtanden blir ofta föremål för tidningens uppmärksamhet men behandlas då i en anda av devot och vörtnadsfull underdånighet. Ett exempel är ”Menlösa tankar. I anledning af den 19 augusti 1772”, författad av Widblad själv, som sträcker över nästan hela tidningsnumret. Drapan innehåller en mångordig hyllning till Gustav III och hans stora föregångare, speciellt de i majestätets egen propaganda ofta åberopade Gustav Vasa och Gustav II Adolf.²² Statskuppen år 1772 betecknas här som majestätets ”oförlikneliga Stor-werk” och blir under de följande åren föremål för ytterligare vördsamma hyllningar i ett uppskruvat tonläge.²³

Nyhets tidningen

En av tidningens uppgifter var alltså att förmedla nyheter. Nyhetsmaterialet från olika samhällsområden tar också stor plats, grovt räknat ca hälften av spaltutrymmet.²⁴ Definitionen av begreppet ”nyheter” är då tämligen generös och inbegriper bl.a. tjänstetillsättningar inom den kyrkliga sfären, militär- och civilstaten, lediga ämbeten, auktioner, torg- och marknadspriser,

---

²² . CW nr 21 1774. Jfr Boberg, s. 141 f.

²³ . CW nr 47 1777.

²⁴ . Det är med viss förundran man läser i Bo Östmans *Från bly till padda. Moderat presshistoria & profiler*, Härnösand 2014, s. 140 att *Carlstads Wecko-Tidning* inte hade någon ”ordentlig nyhetsförmedling”.

dödsfall, naturkatastrofer, brunns- och tingsterminer, domar och resolutioner samt givetvis ”andre i Orten förelupne händelser och merkwärdigheter”. Utrikespolitiken har en framskjuten position och presenteras i form av summariska notiser om händelser på den storpolitiska scenen - krigshandlingar, diplomatiska framstötter, hovens intrigspel m.m. - i vart och vartannat nummer. Widblad hämtade sina uppgifter ”utur de förnämste Gazettter”, som det heter i en prenumerationsanmälan, alltså ur andra nyhetstidningar, sannolikt i huvudsak inhemska vilka dock kunde återge uppgifter från utländska avisor. I de fåtaliga källhänvisningarna nämns bl.a. *Rotterdams Gazette*, *Journal de Paris* och en inte närmare preciserad Hamburgtidning.

Notiserna behandlar främst händelser i Europas maktcentra men även motsättningarna mellan det Osmanska riket och dess grannar på Balkan samt faserna i Nordamerikas frihetskrig mot Storbritannien. Motstridiga uppgifter i nyhetsflödet kunde få Widblad att ge sig in i ett källkritiskt resonemang om sanningshalten i olika påståenden: ”Tidningarna om Kriget mellan Engländerne och Americanarne äro bland de mäst contradictorie”, skriver han i slutet av 1777 och fortsätter:

I somlige utsättes Americanernas styrka till 82000 man, utom LandMilice, i andra försäkras at General Washington ej kunnat samla mer än 13000; i somliga sägas Americanerna wara mycket eniga, i andra påstås, at största oenighet bland dem regerar [---] i somliga göras det aldeles otroligt, at Engländerna i år skola kunna winna ändamålet med detta Krig, i andra föreställes det såsom redan mycket nära wunnet. Hofwet har ej ännu auctoriserat berättelserna om de fördelar General Howe skal hafwa wunnit sedan han med Armeen landsteg wid Baltimore och General Bourgonne sedan han intog Ticonderago och Fort Georg [---] Hwad skal man tro?”²⁵

Saxen ett viktigt arbetsredskap även beträffade inrikesnyheterna vilka också i huvudsak är hämtade ur andra organ. I en av de första årgångarna utfäste Widblad sig att presentera ett sammandrag av den officiella *Inrikes Tidningen*

---

²⁵ . CW nr 42 1777.

så att den ”alldeles må kunna umbäras”.²⁶ Även om denna var hans huvudkälla åberopar han också bl.a. *Göteborgs Allehanda*, *Göteborgs stads Allehanda*, *Göteborgs Tidningar*, *Stockholms-Posten*, *Nya Dagligt Allehanda*, *Stockholms Dagligt Allehanda*, *Fahlu Weckoblad* och *Lärda Tidningar*.²⁷

Widblad var givetvis också angelägen om att ge sin läsare ett rikt utbud av nyheter från närområdet. Namnet till trots var *Carlstads Wecko-Tidningar* ingalunda en tidning enbart för regionens centralort, även om den hade flertalet av sina läsare där, utan för Värmland i dess helhet och i någon mån också för Dal. Rapporteringen bygger ofta på insända läsarbrev som bl.a. berättar om Rudskogas nya kyrka, rödsotens härjningar i Östmark, björnjakten i Ulleryd och Ransäter och den på många håll bristfälliga skjutshållningen.²⁸ Ett annat återkommande tema är eldfaran, naturligt nog av stort intresse i en region som drabbats av flera förhärjande stadsbränder. Stort utrymme ägnas sålunda stadsbranden i Kristinehamn våren 1777 som följdes av en rad förslag om olika former av brandskydd, t.ex. att bagerier, brygghus, brännerier och liknande anläggningar borde placeras utanför tätbebyggda områden.²⁹ Nyhetsflödet innehåller också mer efemära eller kuriösa upplysningar, som att en förrymd dräng hittats drunknad och att en klockare på vandring strax utanför staden mött två vargar, varav den ena burit en svart silkesnäsduk i munnen!

Berättelser om brott och straff har sin givna plats i nyhetsflödet. Våren 1783 rapporterade tidningen om ett inbrott i Gräsmarks kyrka där tjuvarna kommit över en dyrbar förgylld silverkalk.³⁰ Några år tidigare ägnades stor uppmärksamhet åt en förfalskad lottsedel och den rättsprocess den gav upphov till.³¹ Senhösten 1775 berättade tidningen om mördaren Sven Samuelssons avrättning i Arvika, hur den dödsdömde under psalmsång

---

²⁶ . Nr 51 1775, jfr Lundstedt, I, nr 75, s. 47.

²⁷ . Se CW nr 36 och 37 1783; nr 22, 27, 43 och 50 1784; nr 15 1785; nr 12 och nr 26 1786; nr 5 och nr 41 1787 samt nr 32 1788.

²⁸ . CW nr 35-36 1775; nr 30 1776; nr 37 1785 och nr 10 1787.

²⁹ . CW nr 19, 21, 22 och 25 1777.

³⁰ . CW nr 22 1783.

³¹ . CW nr 32 och följande 1774.

vandrade till stupstocken, kläddes av och fick en bindel för ögonen. Skarprättaren verkställde exekutionen genom att först hugga av högra handen, sedan huvudet och därefter stegla, dvs spika upp kroppen på ett hjul.³² Avrättningen fick ett lugubert efterspel som tidningen med påtaglig indignation redovisade i ett följande nummer:

Uti våre polerade och uplyste tider hade man förmodat, at skräck och widskepelse, ej mindre än gammalmodige seder, blifwit afdankade och landsförwiste. Men en i detta Pastorat nyligen förelupen ohyggelig händelse, wisar at straffbare widskepelse hos en del av Gemene Man beklagligen ännu äro i bruk och utöfning. Den aflifwade Dödsfångens Sven Samuelssons på stegel androm til warnagel upspikade kropp unnades ej en gång at första natten efter dess afrättande sitta i ro, utan har en wanartig och widskepelig menniska, som förmodeligen icke warit mörkrädd, utan fast mer en oförfärad mörkrets wän, haft nog tiltagsenhet, at gripa an det steglet, på hwilket hufwudet war upspikat, tagit af samma hufwud mössan, klädet och spiken, med hwilket det war fastnagladt.³³

Besök av prominenta besökare, som biskopen, arvprinsen eller majestätet själv gav gärna upphov till utförliga rapporter som pekar fram mot senare tidens lokalreportage. Gustav III besökte Karlstad vid flera tillfällen, däribland hösten 1788 då han reste i de västra provinserna för att kontrollera att försvarsanläggningarna var i stånd att möta en invasion från Danmark-Norge. Tidningen berättar om illuminerade stadsgator och att man på torget kunde beskåda majestätets namnchiffer, täckt med en krona och belyst av brinnande lampor. På en uppspänd banderoll lästes följande devis:

Milde Konung! Folkets Far
Som vårt hela Hjerta har,
För Dig offras Lif och Blod
Med ett oförfalskat mod.³⁴

---

³² . CW nr 50 1775.

³³ . CW nr 51 1775.

³⁴ . CW nr 38 1788.

Stämningen höjdes ytterligare genom att den ryktbare konstmästaren Carl Jakob Heublein, senare känd som Hybelejen, lät avfyra en kanonad från en på älven placerad modellbåt och på aftonen bränna av ett fyrverkeri.

Läsarnas tidning

Widblad var alltså beroende av läsekretsens medverkan. Redan i den första årgången vände han sig myndigheter och enskilda personer som "weta något i ett eller annat wara förlupit, honom sådant gunstigaste tillkänna gifwa" och han publicerade även fortsättningsvis liknande appeller.³⁵ Han preciserar vid några tillfällen sina önskemål och efterfrågar då hushållsrön och huskurer, utdrag ur protokoll, vittra arbeten, personuppgifter, moraliteter, satirer m.m., kort sagt allt som syftar till det allmännas bästa och "kan förnöja en wettgirig och tillika dygdig Allmänhet".³⁶ Med hjälp av läsarna skulle tidningen bli ett i flera meningar offentligt organ, alltså ett forum för medborgarnas diskussioner om gemensamma angelägenheter och därmed ett instrument för samhällets förbättring. Så skedde på andra håll i landet, framhöll, Widblad, och så kunde bli fallet också här: "Wermeland är icke mindre rikt på Uplyste Snillen, än andra orter".³⁷

Vissa personer och yrkeskårer ansågs ha större ansvar för informationsförmedling än andra. Prästerskapet utpekades flera gånger som en nyckelgrupp och vid något fall antyds att Konsistoriet anmodat prästerskapet att sända in underrättelser till tidningen. Läsarna framförde också önskemål om vad som borde stå där, t.ex. uppgifter om spannmåls-, sill- och saltpriser på olika håll i landet.³⁸ Widblad svarade att han ska försöka efterkomma önskemålet och att han från andra håll uppmanats att

---

³⁵ . CW nr 17 1774 och nr 1 1778.

³⁶ . CW nr 36 1774.

³⁷ . CW nr 2 1775.

³⁸ . CW nr 48 1786.

lämna upplysningar om väderlek, väglag och isarnas bärighet.³⁹ Det senare gav honom anledning att ännu en gång vädja till sina prenumeranter, särskilt de på avlägsna orter, att meddela vad de vet och som ”til Allmänhetens tjenst, i Tidningarne må kunna införas.”⁴⁰

Bidragsgivare och uppgiftslämnare kunde å andra sidan ha skäl att iaktta en viss försiktighet, som framgår av en episod våren 1787. Då infördes ett brev från Östmark om befolkningens betryckta läge på grund av missväxt och epidemiska sjukdomar.⁴¹ Den anonyme brevskrivaren, en tidig whistleblower, ville med tidningens hjälp rikta höga vederbörandes uppmärksamhet på situation och få dem att agera. Även om ingen nämns vid namn eller på annat sätt utpekas kunde rapporten uppfattas som en förstucken kritik av ansvariga personer och myndigheter och tycks också ha tolkats på detta sätt. I det närmast följande tidningsnumret återges nämligen ett utdrag ur Landskansliets protokoll av vilket framgår att Johan Herman Ekman, Stadsphysicus i Karlstad och sedan 1773 en av regionens två distriktsläkare, begärt att Widblad skulle bekantgöra uppgiftslämnarens namn vilket skulle underlätta en grundlig undersökning av sakernas tillstånd.⁴² I enlighet med gällande förordningar var Widblad skyldig att efterkomma en sådan begäran och han namngav också brevets upphovsman: kapellpredikanten och magistern Magnus Frychius. Även landshövdingen förklarade enligt protokollet att han ville undersöka saken närmare och kritiserade brevskrivaren för att han inte redan tidigare underrättat konsistoriet om problemen i Östmark. Meddelarskydd är en ännu okänd princip.

Widblads återkommande försäkringar om att tidnings spalter stod öppna för läsarna var heller inte enbart motiverade av journalistiska överväganden.

---

³⁹ . CW nr 49 1786 och nr 8 1776. Se även nr 45 1779 och nr 2 1781.

⁴⁰ . Widblad antyder vid några tillfällen, däribland i CW nr 23 1777 och nr 1 1778, att han fick material från Ekonomiska sällskapet i Karlstad, bildat 1775.

⁴¹ . CW nr 10 1787.

⁴² . CW nr 11 1787. TF 1774 § 4 framhåller att det åligger ”*Boktryckaren, när han therom behörigen warder frågad, upgifwa Auctorens namn*”.

Flera notiser och strödda formuleringar visar att Widblad tog betalt för att publicera vissa artiklar, ett bruk som är känd från andra samtida avisor.⁴³ I början av år 1783 meddelar han sålunda att han mottagit 32 skilling i ”tryckningsarvode” för att införa ett brev i tidningen.⁴⁴ I en följande årgång avvisar Widblad två artiklar som han anser stöta på ”Malice eller Pedanteri” och meddelar att författaren kunde återfå sina åtta skilling.⁴⁵

Att tidningen hade en aktiv läsekrets innebar också att Widblad var påpassad och att han regelbundet fick klä skott för diverse aktstycken, även om hans beröring med dem varit enbart redaktionell. Reaktionerna vittnar också om en viss ovana vid offentlighetens villkor och osäkerhet om pressens uppgifter och ansvar. När Widblad hyllade Gustav III:s storhet i den ovan nämnda artikeln ”Menlösa tankar” fick han kritik, inte för att han böjde sig för överheten utan för att han, som en av ”de Lärdas Handtlangare” var ovärdig att företräda allmänheten och borde besinna ordspråket om skomakare och hans läst.⁴⁶ Widblad genmälde att han ansåg sig ha rätt att formulera sina känslor av glädje och tacksamhet. Han ursäktade sig samtidigt med att det inte funnits tid att rekrytera någon annan skribent och gav därmed sin kritiker åtminstone delvis rätt. En annan läsare ogillade en formulering i en nekrolog där den avlidne sägs stundom ha varit ”hufvudswag” som en följd av intensiva andliga övningar.⁴⁷ Beskrivningen ansågs nedsättande och föranledde dels en påminnelse om Tryckfrihetsförordningens förbud mot skymfliga och förklenande uttryck, dels ett mer generellt anatema över pressens förskämda smak, skrivklåda och intellektuella förvirring.⁴⁸ Sommaren 1775 fick Widblad klä skott för en begravningsdikt som ansågs konstnärligt undermålig. Utgivaren borde inte ha infört detta aktstycke och en rad andra undermåliga poemer, menade en läsare, eftersom han därmed förbröt sig mot den goda smaken.⁴⁹ En annan

---

⁴³ . CW nr 2 1782, jfr Oscarsson 2000, s. 209.

⁴⁴ . CW nr 18 1783.

⁴⁵ . CW nr 16 1784.

⁴⁶ . CW nr 22 1774.

⁴⁷ . CW nr 21 1775. Se även nr 15 och nr 20 1782.

⁴⁸ . CW nr 22 1775. Se även nr 28 1775.

⁴⁹ . CW nr 27 och nr 28 1775.

anonym läsare såg sig föranlåten att kommentera några råd om trädgårdsskötsel som har funnit i tidningen och hävdar att *Carlstads Wecko-Tidningar* därmed favoriserar allmogens angelägenheter.⁵⁰ Andra ifrågasatte denna uppfattning och menade tvärtom att bladets folkupplysningsarbete var viktigt och angeläget.

Debattorganet

Carlstads Wecko-Tidningar skulle, som vi sett, tjäna läsekretsens moraliska förbättring genom att belysa olika former av mänskliga svagheter. Det skedde bl.a. genom sedelärande betraktelser som exempelvis "Om Högfärd", "Om Penninge- och Ähregirighet" eller "Om Ärkänsla".⁵¹ Liknande syften hade satiren, en ursprungligen antik diktform som under 1700-talet bl.a. odlades av storheter som Nicolas Boileau och Alexander Pope och gav uttryck för en tids- eller kulturkritiska ådra. I denna anda behandlar en annan artikel kvinnornas upptagenhet vid klädmodet och mynnar ut i ett ironiskt formulerat förslag om inrättandet av en akademi, understödd av allmänna medel, som kunde bedriva upplysning på området och dela ut premier och stipendier till förtjänta personer.⁵² I en på en vers utformad satir utpekas nyfikenheten som en av mänsklighetens laster som dock kan straffa sig själv:

Si! Cloris gluttar i sitt Fönster,
Och mönstrar folk som går förbi;
Men blifwer sjelf sitt första Mönster:
Man ropar: Kom och Apan si!⁵³

Carlstads Wecko-Tidningar kan därför inte kallas ett oppositionellt organ. Bladet underordnar sig utan protester Tryckfrihetsförordningens

---

⁵⁰ . CW nr 22 1780. Jfr Widblads replik i nr 24 s.å.

⁵¹ . CW nr 26 och 38 1780 samt nr 7 1786.

⁵² . CW nr 3 1775.

⁵³ . CW nr 18 1783.

bestämmelser och undviker nogsamt alla brännbara politiska frågor. Som vi redan sett är det är ytterligt underdånig i sitt sätt att behandla kungahuset och har sällan något att säga om rikets högre ämbetsmän. Genom att ge utrymme åt en stor mängd officiella dokument ger den tvärtom karaktär av vara ett överhetens organ där myndigheter och myndighetspersoner talar till sina undersåtar utan att vänta sig några svar. Widblads tidning återger sålunda flera av Gustav III:s tal till riksdagen och inte minst en strid ström av kungörelser från Konungens befallningshavande.

Även om Widblad många gånger förklarade att hans tidning inte skulle innehålla personangrepp och uppslitande polemik så var den tidvis platsen för ett både utdraget och stundtals affekterad meningsutbyte i diverse aktuella angelägenheter. Många insända och reformatoriska sinnade artiklar ägnas indelningsverket, den nya länsindelningen, brännvinsbränningen, kronomagasinerna m. m. och innehåller en visserligen oftast hovsamt formulerad men i sak påtaglig kritik av överhetens sätt att sköta sina förpliktelser.⁵⁴

Ett exempel kan hämtas från polemiken om kyrkobygget i Ölme. Våren 1787 hade kyrkofullmäktige beslutat engagera byggmästaren Gustav Westman, vilket ifrågasattes i veckobladet som undrade varför uppdraget inte gått till den mer erfarne Johan Georg Reincke.⁵⁵ Frågan togs upp till förnyad behandling några nummer senare där Reinckes överlägsna kvalifikationer betonades och följdes del av en större artikel till Westmans försvar, dels en temperamentsfull men något kryptisk kommentar från kontraktsprosten Herman Schröderheim som ogillade uppmärksamheten kring frågan.⁵⁶ Reincke tog själv till orda i en utförlig artikel där han uttryckte sitt missnöje med ärendets hantering.⁵⁷ Där upphörde den offentliga diskussionen som av

---

⁵⁴ . Jfr CW nr 15 1775: "Tillfället at uti våra Wecko-blad, få se andras, och meddela egna tankar, om gemensamma Ämnen, är både nyttigt och nöjsamt, så länge stickande och smädande icke inblandas".

⁵⁵ . CW nr 10 1787.

⁵⁶ . CW nr 13 och 18 1787.

⁵⁷ . CW nr 20 1787.

allt att döma inte ledde till några konkreta åtgärder men som belyser och ger uttryck för en försiktig kritik av sockenstämmans myndighetsutövning.

Den vid tiden välbesökta hälsobrunnen i Gillberga i västra Värmland gav ofta upphov till meningsutbyten, främst med avseende på vattnets eventuella medicinska effekter och de hälsokurer som bedrevs av den omstridde brunnsintendenten Daniel Rudberg, för övrigt en av *Carlstads Wecko-Tidningars* flitigaste externe medarbetare. Utöver ett kraftfullt försvar för sin medicinska praktik presenterade han under eget namn en lång rad medicinska recept och huskurer i tidningen. Att han mycket bestämt tog ställning för en av kandidaterna vid en tjänstetillsättning i Millesviks pastorat framkallade inte överraskande de övriga pretendenternas högljudda ogillande och gjorde Rudberg till nyckelperson i en långdragen träta.

När tidningen behandlar rättstvister sker det i allmänhet med hjälp av dokument som protokoll och promemoirer, vilket påminner om offentlighetsprincipens betydelse för pressens möjlighet att skapa insyn i privatsfären. I början av år 1780 blir sålunda tvisten om en fastighetsaffär mellan kaptenen Joh. Brelín och den polskfödde baronen von Cahman belyst med hjälp av rättegångshandlingar som sträcker sig över sju nummer.⁵⁸ Än mer uttömmande är behandlingen av en kontrovers mellan hökaren A. Blomgren och en anonym insändare, där den senare uppenbarligen överlämnat accisrättens handlingar till *Widblad* med förhoppningen om att han skulle ge dem offentlighet. Så skedde alltså. Handlingarna började publiceras som bilaga till tidningen i september 1777 och avslutades, efter ca trettio nummer, i februari följande år.⁵⁹

Kontroverser av detta slag kunde säkert locka vissa läsare men väckte ogillande hos andra. Tidningen borde avstå från polemik som enbart leder till "arghet, bitterhet, hat och illvilja Medborgare emellan", menade en insändare.⁶⁰ En annan förmodade att skrivierna om pastorsvalet i

---

⁵⁸ . CW nr 3 till 9 1780

⁵⁹ . Den första inlagan publicerades i nr 31 1777, den sista i nr 9 1778.

⁶⁰ . CW nr 30 1782.

Millesvik säkert roade en publik som älskar split och osämja men att den insiktsfulle läsaren betraktar den med ”största afsky.”⁶¹ Om trätorna kring Gillberga surbrunn heter det att Widblad inte borde ha låtit ”sådana smutsiga och til intet gagnande Trätor, i sina Tidningar inflyta” eftersom de alls inte roar den rättsinnige och inte heller uppbygger den okunnige.⁶²

Widblad fick alltså kritik för att han gav Momus – i den grekiska mytologin personifikationen av den illasinnade och ansvarslösa satiren – alltför stort utrymme i sin tidning.⁶³ Widblad genmälde med att texter som de nyss nämnda kunde ”gagna och tjena det Allmänna”. Det är då av mindre betydelse om Momus då och då får ett ord med i laget: ”Hunden skäller ock ofta på Månan”, skriver han med en referens till skalden Georg Stiernhielm, ”men icke fördunklas hans sken deraf.”⁶⁴

Lärda saker

”Wi lefwe nu, Gudi lof! I uplysta tider”, utropar en anonym skribent i början av år 1784 och upplysningens klockartro på förnuft och framåtskridande präglar onekligen Widblads tidning.⁶⁵ Några av 1700-talets upplysningsfilosofer kom faktiskt till tals på dess sidor, däribland Voltaire med ett ”Samtal emellan Philosophen och Naturen” och Alexander Pope med några reflektioner.⁶⁶ Widblad framhöll ju också gärna pressens civilisatoriska betydelse och sin vilja att befordra utvecklingen med hjälp av bildande och uppbyggliga texter. Huvuddelen av dessa gäller området lanthushållning, där en strid ström av artiklar bl.a. ger upplysningar om det bästa sättet att sköta getter, odling på mossar, kakelugnars förbättring, hur man utfordrar husdjur med granris, svedjebruk och mjölkkor, odling av

---

⁶¹ . CW nr 44 1783.

⁶² . CW nr 39 1785.

⁶³ . CW nr 37 1775 Jfr dikten ”Till Momus” i nr 23 1787.

⁶⁴ . CW nr 37 1775.

⁶⁵ . CW nr 9 1784.

⁶⁶ . CW nr 30 1786 och nr 9 1785.

humle och potatis samt olika sätt att fördriva råttor och mullvadar.⁶⁷

Upplysningsivern tar sig också uttryck i en stor mängd huskurer:

”Beskrifning huru den nu gängse Flug-febern bör cureras”, ”Medel mot Podagra och Gikt”, ”At bewara Hästar för Qwarka, Qwickdrag och andra Sjukdomar”, ”Botemedel mot Wattusot”, ”Medel och utvägar till Mennisko och Creaturs föda wid befarad Spannemåls och Foder-brist” osv.⁶⁸ Det humanistiska kunskapsområdet får mindre utrymme men representeras bl.a. av en över flera årgångar löpande serie med biografier över framstående värmlänningar och en serie om Martin Luthers levnadshistoria.⁶⁹

Perspektivet mot den vidare världen öppnas genom en serie artiklar om det exotiska Kina, ön Sumatra och ett generöst utdrag ur kapten James Cooks dagbok från färden med fartyget Endeavour, några år tidigare.⁷⁰

Också vissa sociala frågor får sin belysning i *Carlstads Wecko-Tidningar*. Den utbredda fattigdomen, accentuerad under återkommande nödår, är som vi redan sett ett återkommande tema. Ansenlig uppmärksamhet ägnades också barnuppfostran och insatser på folkhälsans och sjukvårdens område, däribland planerna på att öppna ett lasarett i Karlstad. Under rubriken ”Lärda saker” informerade tidningen något oregelbundet om framsteg inom vetenskaperna och nyutkommen facklitteratur, både svensk och utländsk.

Ett vittert organ

Carlstads Wecko-Tidningar var alltså i hög grad också ett vittert organ där vissa nummer nästan uteslutande upptas av skönlitterära texter. De placeras vanligen på tidningens första sida och kan sträcka sig över flera nummer. Genomsnittligt innehåller tidningen ett trettiotal titlar per årgång,

---

⁶⁷ . CW nr 24 ff. 1774, nr 3 1779, nr 23 och nr 51 1784, nr 2 och 3 1786 och nr 16 1787.

⁶⁸ . CW nr 45 1775, nr 34 1776; nr 3 1779 , nr 41 1782 och nr 45 1785.

⁶⁹ . CW 4 1784, forts nr 5, 6, 8, 9 och nr 1-4 1781.

⁷⁰ . Se ex. CW nr 32 ff. 1774, nr 18 ff. 1781 och nr 3 1788.

flertalet i bunden form.⁷¹ Vitterhetens höga status understryks av att den vanligen är tryckt med bokstavstypen antikva, i motsats till övrig tidningstext som är satt med den äldre ”svenska stilen” eller ”frakturstilen”. I några fall handlar det om omtryck av förhållandevis kända verk med namngivna upphovsmän, däribland en tillfällesdikt av Olof von Dalin och ett utdrag ur Giovanni Battista Guarinis herdedramat *Il pastor fido* (*Den trogne herden*) från 1500-talets slut. Merparten publicerades dock anonymt. Några texter på latin påminner om att svenska ännu inte var det självklara litteraturspråket.

Utbudet spänner över många skiftande genrer men domineras av tillfällesdikten och dess många underavdelningar, vilket också avspeglar denna diktarts starka ställning i det större litterära landskapet. De tillfällen som ger upphov till lyriska utgjutelser är årstidernas växlingar, högtider som jul och nyår eller minnet av Gustav III:s maktövertagande i augusti 1772. Verserna kunde också vara hyllningar eller gratulationer som exempelvis den tidigare nämnde Daniel Rudbergs ”Tankar wid andra gången hållne KyrkoherdeWalet i Millesvik”, där den förordade kandidaten äras. Just denna text vederfors den tvivelaktiga äran att bli uppmärksammas av en stockholmstidning som ett exempel på de i landsorten verksamma amatörpoeternas talanglöshet.

Flertalet tillfällesdikter är emellertid knutna till centrala händelser i livsloppet som födelse, bröllop och död. De är givetvis kopplade till namngivna personer och går också under beteckningen personverser. Diktarten är starkt formaliserad och konventionsbunden: födelsedikterna lovar en lyckosam framtid för den nyfödde och dennes stolta föräldrar, bröllopsdikterna husfrid och livslång lycka medan begravningsverserna beskriver den bortgångnes alla förtjänster och lamenterar över livets korthet.

Gravdikterna utformades inte sällan efter stenstilens formella mönster, inspirerad av antika inskrifter på gravvårdar och minnesmärken, där punkt

---

⁷¹ . Jfr Anders Ringblom, *Vers i svensk press 1760-1809*. 2:a delen; dokumentation 1, Växjö 1981, s. 15. Jfr CW nr 3 1776.

sattes efter varje ord. Texten inleddes ofta, som i följande exempel, med ett tilltal till en fingerad förbipasserande. Den är lapidarisk och frasfri och avslutas gärna med ett moraliskt sanningens ord eller ett *memento mori*. Ett illustrativt exempel är gravskriften över prosten Bengt Piscator som inflöt i *Carlstads Wecko-Tidningar* våren 1777:

Vandringsman.
Här. Lemnas. Dig.
Någre. Öfverlevvor.
Af. Människors. Fägnad.
Och. Anhörigas. Heder.
Född.
Af. Förnuftige. Föräldrar.
Blef. Prosten. BENGT. PISCATOR. Större
Ty. Dygden.
Gjorde. Honom. Sedig (!). I. Lefvernet
Behaglig. I. Sällskap.
Och. Upbyggelig. I. Ämbetet.
Hvarföre.
Han. Efterlängtades. Innan. Han. Kom.
Saknas. Då. Han. Bortgick.
Wisheten.
War. Honom. Kär.⁷²

Tillfällesdikten närstående är det också relativt frekventa *impromptu*, en diktart som också den ofta är knuten till ett speciellt tillfälle men är kortare, lättsammare och genom sin framtoning av improvisation och infall har lägre anseende. Bland andra tidstypiska diktarter kan man i *Carlstads Wecko-Tidningar* också återfinna det högstämnda och ofta känsloladdade *odet* som gärna används när högt uppsatta personer, exempelvis majestätet, skall hyllas men som också förekommer i en mer reflekterande och didaktisk variant.⁷³ Prosatexter med vittra ambitioner är mindre frekventa och representeras, utöver några få sagor och anekdoter, främst av ytterligare en annan genre med antika anor, nämligen fabeln som i allegorisk form och med hjälp av tänkande och talande djur förmedlar sitt moraliska budskap.⁷⁴

---

⁷² . CW nr 11 1777 . Se även nr 10 1775; nr 13 1782, nr 12 och 17 1776 samt nr 11 1777.

⁷³ . Se ex. nr 5 1775 och nr 31 1778.

⁷⁴ . Se ex nr 43 1779 och nr 9 och 10 1786.

Annonser

Carlstads Wecko-Tidningar var också ett annonsorgan med långt mer koncisa erbjudanden än senare tiders säljbudskap. Hösten 1782 gav tidningen sålunda tillkänna att handelsmannen hr Nordholm sålde ”Caffe-Bönor i partie och minut til modererat pris” och att man i en närliggande butik kunde erhålla snus till det facila priset av tolv skilling skålpundet.⁷⁵ Ett silverfickur av god kvalitet fanns att köpa på en plats som meddelades på boktryckeriet.⁷⁶ Här utlystes också lediga anställningar och här kunde arbetssökande presentera sina kvalifikationer. Tidningen lämnade förstås besked om publika nöjen, som att den legendariska teaterdirektören Carl Gottfried Seuerling gav föreställningar i staden eller att lindansaren Schröder och ekvilibristen German var beredda att förnöja publiken.⁷⁷

Annonserna ger också intressanta upplysningar om andra sidor av regionens litterära liv, nämligen genom att regelbundet informera om var böcker kunde inhandlas och i vissa fall också upplysa om vilka titlar som salufördes. Under den här aktuella perioden dominerades marknaden av bokbindarna, vars flitigast återkommande företrädare var den i Karlstad verksamme Anders Tegelman. Vid sidan av honom och hans yrkesbröder märks också några konsistorienotarier som publicerade utförliga listor över sina bestånd. Tidningen ger också upplysningar om återkommande bokauktioner, annan försäljning av större boksamlingar och innehåller då och då också erbjudande om subskriptioner på kommande verk. Widman var uppenbarligen intresserad av att i egen regi göra en utgåva av värmlandssonen Torsten Rudéens ”Svenska Poetiska skrifter” men tycks inte ha fått något stöd för idén.⁷⁸ Den bekante landskapsbeskrivaren Erik Fernow informerade allmänheten när nya delar av hans arbete fanns att tilgå

---

⁷⁵ . CW nr 40 och nr 41 1782.

⁷⁶ . CW nr 37 1784.

⁷⁷ . CW nr 24 1779; nr 28, 29 och 30 1783; nr 26, 32 och 48 1786.

⁷⁸ . CW nr 15 1775.

och klagade regelbundet över det ringa intresse som ägnades hans mödosamma arbete.

Summering

Widblad pionjärgärning nådde alltså sitt slut år 1789. Som tidningsutgivare fick Widblad kämpa i uppförsbacke men han har heder av sin insats. Hans lokalavisa var som vi sett ett organ med diversifierat innehåll - nyheter från när och fjärran, bildande och civilisatoriska uppsatser, moraliska betraktelser och satirer, en stor mängd vitterhet och annonser m.m.

Carlstads Wecko-Tidningar utmanade aldrig samhällsmakten utan var mycket hovsam i förhållande till den och dess påbud. Den ställde villigt sina spalter till förfogande när överheten hade något att meddela sina undersåtar, vilka förväntades lyssna, lyda men inte svara. I bladet kan man emellertid också ana början på det medborgerliga samtal som under 1800-talet ska göra pressen till en politisk maktfaktor och jämna vägen för ett demokratiskt samhällsskick. Widblads lokalblad visar hur undersåtarna uppträder som medborgare genom att ha synpunkter på allmänna angelägenheter och ta sig rätten att ifrågasätta myndigheternas göranden och låtanden. Ett medborgerligt samtal, en borgerlig offentlighet är på väg att formeras.

Resumé:

År 1774 startade boktryckaren Eric Widblad Karlstads och Värmlands första tidning, *Carlstads Wecko-Tidningar*, som utkom regelbundet i närmare femton år eller fram till våren 1789. Några år efter starten uppgick upplagan till ca 150 ex. Widblad uppgav att han startat tidningen av två skäl, dels för att öka sina egna inkomster, dels för att bidra till regionens utveckling. *Carlstads Wecko-Tidningar* är i första hand en nyhetstidning och ger stort utrymme för utrikespolitik och för händelser i närområdet. Inrikespolitiken behandlas däremot mycket summariskt vilket är en följd av kung Gustav III:s restriktiva tryckfrihetsbestämmelser. Tidningen innehåller också ett stort antal artiklar om nya rön på lanthushållningens område, om upptäcktsresor och vetenskapliga framsteg. Den ger också generöst utrymme åt diktkonst, särskilt den s.k. tillfällesdikten som vid denna tid var helt dominerande. I några fall kan man se hur tidningen ifrågasätter vissa myndigheters beslut och åtgärder. Den är med andra ord försiktigt samhällskritisk och därmed bereder marken för pressen som en politisk maktfaktor.